

AMINTIRI DIN COPILARIE

- Comentariu -

Ion Creangă s-a născut la Humulești , județul Neamț , într-o familie de țărani –Ștefan al Petrii Ciubotariu și Smaranda Creangă . A urmat școala primară la Humulești , Broșteni – *”în creierii munților ”* și Târgu Nemț ,apoi Școala de Catiheți din Fălticeni , Seminarul Teologic și Școala Normală Trei Ierarhi la Iași . A fost diacon și apoi învățător .

Creangă – stimulat de Eminescu – aduce la Junimea creațiile sale care vor fi publicate ulterior în revista Convorbiri literare unde au publicat toți marii făurari ai literaturii române .

Amintiri din copilărie se constituie într-o operă unitară în cadrul căreia povestitorul relatează fapte și întâmplări , momente și impresii , din viața sa .

Începând cu anul 1880 , Creangă își scrie Amintirile în patru capitole . Primele trei au fost publicate în Convorbiri literare , 1881 (partea a patra a apărut postum) și au fost reproduse apoi în Timpul al cărui redactor era atunci Mihai Eminescu . Amintirile au fost scrise la îndemnul poetului cu un sentiment de profundă melancolie după timpurile minunate ale copilăriei , dar și cu plăcerea neasemuită de a zugrăvi , așa cum îi vedea , cu ochii maturității , oamenii copilăriei sale .

Opera este structurată în patru părți , predomină metoda narativă îmbinată cu descrierea sau povestirea directă . Opera este un document biografic , a vieții satului răzășesc care prezintă procesul de formare a lui Nică sub acțiunea educației și a experienței dobândite , rezultat al locurilor pe care le străbate . Satul Humulești este spațiul ideal al desfășurării acțiunii , tarâmul copilăriei autorului , cu toate componentele sale : satul- *”satu mare și vesel”* , *”sat vechi răzășesc , întemeiat în toată puterea cuvântului”* , *”satul nostru cu Ozana cea frumos curgătoare și limpede ca cristalul , în care se oglindește cu mâhnire Cetatea Nemțului , de-atâtea veacuri ”*; așezarea *”satul Humulești din târg drept peste apa Neamțului , ...împărțit în trei părți , care se țin tot una :Vatra Satului , Delenii și Bejenii”* ; locuitorii-*”nu erau numai așa ...oameni fără căpătâi , gospodari tot unul și unul ; cu flăcăi voinici și fete mândre ...preoți și dascăli si pooreni ca aceia de mare cinste satului lor”* ; îmbrăcămintea lor, obiceiuri , datini , superstiții , tradiții prilejuite de sărbători , sărbători de toate felurile .

Amintirile din copilărie sunt însă în egală măsură și un document biografic deoarece , în cea mai mare parte , viața sa și a familiei au fost incluse firesc operei care odată create arată personalitatea scriitorului , explică formația și aptitudinile sale , legăturile cu familia , satul și locurile de baștină . Dominat de puternice sentimente de dragoste față de familie , față de satul natal și împrejurimile acestuia , Ion Creangă face din amintirile sale dovada celui care nu a fost doar *”un boț cu ochi , o bucată de humă însuflețită , din Humulești , care nici frumos până la douăzeci de ani , nici cuminte până la treizeci și nici bogat până la patruzeci”* , ci exponent strălucit al spiritualității românești .

Amintirile descoperă cele două modalități ale temperamentului artistic al lui Ion Creangă : predilect liric , nuanțat cu păreri de rău după timpul care trece , fără să se mai întoarcă vreodată și jovial , înclinat spre umor , dominat de ideea de a face haz de necaz .

Cele două aspecte generează , la rândul lor , modalități principale estetice ale operei scriitorului . Sunt semnificative începuturile capitolelor și structura lor într-o compoziție armonioasă .

Astfel primul capitol debutează : *”Stau câteodată și-mi aduc aminte ce vremi și ce oameni mai erau în părțile noastre , pe când începusem și eu drăgăliță Doamne , a mă ridica băiețaș la casa părinților mei , în satul Humulești , ...”* . Urmează apoi întâmplările legate de prima școală și dascălul bădița Vasile , plecarea dascălului la armată , hotărârea mamei lui Nică de a-l da pe acesta mai departe la școală – plecarea la Broșteni cu bunicul David Creangă – șederea în gazdă la Irinuca culminând cu plecarea de la aceasta după dărâmarea casei femei .

Capitolul al doilea începe cu *”Nu știu alții cum sunt , dar eu , când mă gândesc la locul nașterii mele , la casa părintească din Humulești , la stâlpul hornului unde lega mama o șfară cu motocei la capăt de crăpau mâțele jucându-se cu ei , la prichiciulvetrei cel humuit de care mă țineam când începusem a merge copăcel , la cuptoriul pe care mă ascundeam ,*

când ne jucam noi băieții de-a mijoarca și la alte jocuri și jucării pline de hazul și farmecul copilăresc parcă-mi saltă și acum inima de bucurie. Mama , deosebită în toate căuta să-și crească și să-și îndrume neîncetat copiii , alături de soțul ei și ca-ntr-un ritual nescris , dar bine știut , se desfășoară întâmplările legate de Anul Nou , colindatul , uratul , drumurile pe la vecini ca moș Chirpec Ciubotarul , vara scăldatul în Ozana , furatul cireșelor , munca la câmp și întâmplarea cu pupăza , târgul la oraș , torsul .

Capitolul al treilea începe cu *“Nu mi-ar fi ciudă încălțea , când ai fi și tu ceva și de te miri unde , îmi zice cugetul meu ; dar așa , un boț cu ochi ce te găsești , o bucată de humă însuflețită din sat de la noi și nu te lasă inima să taci ; asurzești lumea cu țărăniile tale*”. Sunt înfățișate împrejurimile Bucureștiului- satele și mânăstirile din preajmă, orașul Târgu-Neamt, școala domneasca, școala de catiheți din Fălticeni și metodele folosite, aspecte din viața preoților și călugărilor.

Capitolul al patrulea debutează *“Cum nu se dă scos ursul din bârlog, țăranul de la munte strămutat la câmp și pruncul dezlipit de la sânul mamei, așa nu mă dam dus din Humulești, în toamna anului 1985, când veni vremea să plec la Socola după stăruința mamei*”. Împotriva voinței lui – și conform cu hotărârea mamei, Nică este pregătit să plece la seminarul teologic de la Socola. Drumul la Iași înseamnă plecarea de la Humulești, părăsirea copilăriei fericite și fără griji. În contextul Amintirilor, naratorul își rafinează glumele, le expune alternând abil episoade duioase cu cele pline de humor, interpretează proverbe și zicători : *“Sprințar și înșelător este gândul omului, pe ale cărui aripi te poartă dorul necentenit și nu te lasă în pace...din veselia cea mare cazi deodată în uricioasa întristare...”*, sau *“ai auzit vorba aceea că golățatea înconjură, iar foamea dă de-a –dreptul...”*, *“... dacă-i copil trebuie să se joace ; dacă-i cal să tragă ; și dacă-i popă să citească”*, *“au tunat și i-au adunat*”. Apar în Amintiri expresii încărcate de învățături morale extrase din experiența de viață a poporului nostru. *“Decât codaș la oraș / mai bine în satul tău fruntaș, Cartea îți aduce și o oarecare mângâiere, Un nebun aruncă o piatră în baltă, și zece cuminți n-o pot scoate”*, *“Logofete, brânză-n cui, / Lapte acru-n călămări, / Chiu și vai prin buzunări”*.

Amintirile lui Creangă cuprind un număr mare de personaje unele memorabile- bădița Vasile, părintele Ion , papa Duhu, popa Oșlobanu, mătușa Mărioara, moș Bodrângă, Smărăndița popii, Nic- a lui Costache, Nică Oșlobanu, Trăsnea, Davidică, Bogorogea, etc. Povestitorul le schițează individualitate prin acțiune, felul de a vorbi, prin sesizare unui anumit detaliu care îi permite să-i dea o nuanță aparte : *“Atunci copila părintelui care era sprințară și plină de incuri, a bufnit în răs... Smărăndița a mâncat papară și pe urmă ședea cu mâinile la ochi și plângea ca o mireasă, de sărea cămașa de pe dânsa”* ; *“Trăsnea – zgârcitul de Trăsnea”*, *“Trăsnea mai chelos și mai tare de cap, înaintat în vârstă, bucher de frunte și tâmp în felul său, bâlbâit și fără pic de cugetare”*, dormea pe pat cu gramatica sub nas și habar n-avea de frig.

Un loc aparte îl ocupă părinții lui Nică, Smaranda și Stefan al Petrei Ciubotariul. Smaranda Creangă – femeie vârtoasă, cu casă și copii pe cap treburi și griji cu nemiluita este hotărâtă, grijulie exagerată în ceea ce face și pretinde, exigentă cu copii și cu ea însăși, credincioasă și bisericoadă, dorește să-și vadă copilul popă sancționând fără milă tot ce contravine moralei sale. Stefan al Petrei Ciubotariul-barbat mai puțin virtuos, un lasa-mă să te las , îi place foarte mult viața este indiferent , impasibil în fața greutăților , nu-l interesează grijile și treburile familiei , indulgent chiar cu o anumită plăcere *“incotele hergheliei”* adică ale copiilor, necredincios , nu prea calcă pragul bisericii nu dorește să-și lege copilul de nevoile comune ale orașului, ale funcționarului privit cu oarecare dispreț de el.